

СОБСТВЕНИ ИМЕНА НА БЪЛГАРИТЕ ОТ С. ВРЪБНИК, КОРЧАНСКО (ЮГОИЗТОЧНА АЛБАНИЯ)

Раки Бело (ВТУ "Св. св. Кирил и Методий")

Село Връбник се намира на албано-гръцката граница, юго източна Албания на 35 км от град Корча (Р. Албания) и малко подалече от градовете Костур и Лерин (Р. Гърция). Жителите на селото са православни българи, а пък техният говор днес е най югозападният представител на българския език.

Етимологията на селищното название идва от думата *върба*, образувано с наставката *-ник* (*Върбник* или *Връбник*). В селото и днес има много върби покрай малката рекичка. Селото е малко (около 250 жители), с тенденция за намаляване в последните години.

А. Собствени лични имена. Личните имена на българите от с. Връбник са многобройни и разнообразни. По произход можем да ги разделим на две по-големи групи: славянски и други.

1. *Славянските лични имена.* Те са получени от различни основи. Например: имена, получени от основа на съществителни: *Славо* – име на мъж и *Слава* – име на жена, със съответните умалително-ласкателни форми *Славко* и *Славка* (от слава), *Снега* – име на жена (от сняг); имена получени от основа на прилагателни: *Милан* на мъж и *Мила* за жена (от прил. мил), *Жива* на жена и *Живко* на мъж (от жив); имена, получени от основа на глаголи: *Търпо* – име на мъж и *Търпа*, *Търпена* – на жена (от гл. търпя), *Трайко* – име на мъж и *Трайка* – име на жена (от гл. трая), *Надежда* и *Нада*, *Неда* (сигурно от Недея), *Невена* (може би от Невен), *Стоян* – име на мъж и *Стояна* – име на жена (от гл. стоя); имена, получени чрез калкиране: *Кръсто* – от гръцкото Ставри. Тук също така можем да включим и имена от български царе и владетели: *Крум* – Крумчо и по-популярното *Борис*.

От тези имена по-често се срещат *Търпо*, *Славо* и *Борис* за мъже и *Търпена*, *Слава* за жени.

2. *Други лични имена.* Тук влизат всички неславянски лични имена от чужд произход, които не можем да наречем “чужди”, защото жителите на селото не ги смятат такива.

По-голямата част от тази група са от гръцки произход. Срещат се също така и еврейски и латински лични имена, от по-старите до най-новите: а) мъжки лични имена: *Александър*, *Атанас*, *Анастас*, *Апостол*, *Андон*, *Димитър*, *Вангел*, *Васил*, *Гергьо*, *Ильо*, *Йован*, *Йордан*, *Костандин*, *Кристо*, *Лазо*, *Лабро*, *Лефтер*, *Михалаки*, *Наум*, *Никола*, *Палвло*, *Пандели*, *Панайот*, *Петро*, *Роберт*, *Сотираки*, *Ставро*, *Спиро*, *Нестор*, *Тодораки*, *Тома*, *Яни* и по-новите *Фреди*, *Денис*, *Елтон*, *Даниел*;

б) женски лични имена: *Александра*, *Ана*, *Атина*, *Василика*, *Димана*, *Димитрина*, *Дона* (*Андония*), *Елена*, *Йована*, *Йордана*, *Катерина*, *Костандина*, *Кристина*, *Лефтера*, *Маряна*, *Михаела*, *Николина*, *Парашкева*, *Петрина*, *Ристана*, *София*, *Тодора*, *Търпена*, *Фаника* и от по-новите *Роза*, *Виолета*, *Ельона*, *Даниела*.

Както се вижда, по-голям е броят на личните имена от гръцки произход, които влизат чрез православната черква. По-често срещани лични имена са: *Димитър*, *Васил*, *Никола*, *Ильо* (мъжки) и *Йордада*, *Елена*, *Катерина*, *Костандина* (женски имена).

Като изключим най-новите имена, всички други идват от стари времена, като се предават от поколение на поколение. Новороденото кръщават на дядо си или баба си, или на друг близък роднина.

През тоталитарно време ('70 г.) властите не успяват да се наложат с новите социалистически имена, които предлагат. Българите приемат някои имена от латински произход (*Роза*, *Фреди*), докато албански като *Илир*, *Фламур*, *Фатос* и др. не се приемат. Единствено православното *Гергьо* (името на легендарния Скендербег - *Gjergji*), което е албанската форма на българското Георги, е разпространено у българите от Връбник и у всички други българи от Албания.

Днес има някаква тенденция да се изоставят старите лични имена, като се заместват с нови имена, образувани по аналогия на старите, от типа *Редона* (от *Донка*), *Васян* (от *Васил*), *Ксения* (от *Поликсена*) или западни модерни имена от типа на *Елвис*, *Елтон*, *Денис*, *Даниел*, *Даниела*, *Синди* и др.

Б. Бащини и фамилни имена.

Презимената, както за мъже, така и за жени, представляват бащиното име, което си остава в първоначалната си форма, без да се променя от наставки и следват по ред личното име.

Фамилните имена си оставят традиционните, старите фамилни имена, които подобно на личните имена са от различен произход и се предават от поколение на поколение. Жената винаги приема фамилното име на мъжа си, без да сменя обаче презимето, бащиното си име. То, фамилното име, си остава главният белег за членовете на едно семейство или целия род. Ето фамилните имена на село Връбник: *Шемкови* (сигурно от семка), *Камбурови*, *Грозданови*, *Ендрикови*, *Манови*, *Темелкови*, *Несторови*, *Николови*, *Апостолови*, *Дренови*, *Мужови*, *Аргирови*, *Попови*, *Белови*, *Калфови*, *Филъови*, *Гечкови*, *Киркови*, *Джокови*, *Джуванови*, *Гямови*, *Синчови*, *Лъорови*, *Пинкови*, *Фушови*, *Шанови*, *Пашолови*, *Шкрекови*, *Палкови*. По-често се среща фамилното име *Шемкови*, който се носи от един от най-старите родове.

В официалните документи фамилното име следва бащиното. Обаче тук те не се представени с българските наставки за фамилните имена -ов, -ов(-ски). Само няколко фамилни имена са запазили българската фамилна наставка -ов(-ски): *Николовски*, *Поповски* и *Петровски*. Другите, се пишат без наставки: *Шанови* – *Шано*, *Мужови* – *Мужо*, *Шемкови* – *Шемко*, *Манови* – *Мано*, *Филъови* – *Филъо* и др., а някои фамилни имена се пишат с -i накрая например: *Камбурови* – *Камбури*, *Апостолови* – *Апостоли*, *Аргирови* – *Аргири*, *Дренови* – *Дрени*, *Несторови* – *Нестори*, *Грозданови* – *Гроздани*, което говори за ново албанско влияние. В албански фамилните имена обикновено се пишат със -i накрая, което е определителният член за мъжки род. В някои случаи албанският е повлиял и с някои отделни звукове, пр. *Темелко* се пише с междузъбно звучно -m- (*th: Themelko*), *Аргири* с меко -g- (*gj: Argjiri*), *Кирко* с меко -k- (*Qirko*) и др.

В. Умалително-гальовни лични имена.

Почти всички лични имена, които използват жителите от селото, имат съответните умалително – ласкателни форми. Те биват дълги и кратки. Дългите се образуват като към личното име се прибавят суфикси, даващи на тях гальовен нюанс (по-често при личните имена от женски род: -ка, -че). В много други случаи

многосричните собствени лични имена се съкращават по най-различни начини до една сричка. Към тази сричка после също се прибавя наставка (по-често *-о* или *-е* и по-рядко *-и*), като съгласният звук бива твърд или мек. Така се получават кратките ласкателни форми.

Нека да видим тези форми, като най-напред пишем личното име, следвано от умалителното дълго (когато го има) и след това галювните кратки:

а) мъжки: *Ильо – Илче, Иле; Никола – Нико, Коле, Кольо; Димитър – Мито, Мите, Мичо, Митко, Тачо; Петро – Пецо; Кристо – Ицо, Кичо; Сотираки – Раки, Раче, Рачо; Търпо – Търпо, Търпе; Лазо – Лазе; Йован – Ване, Ванчо, Ванче; Костандин – Кочо, Коста, Дине; Михалаки – Лаки, Миха, Мельо, Мике; Васил – Васе, Циле, Цильо, Цико, Цике; Анастас – Тасо, Тасе; Атанас – Насо, Насе; Ставро – Ставре, Тале, Тальо; Александър – Сашо, Сандри, Санди, Санде; Павло – Павле, Пали, Пале; Славо – Славко, Славе; Кърсто – Кърсте, Къцо, Къце; Андон – Дони, Доне, Донче; Пандели – Пандо, Панде, Пане; Наум – Нунчо, Нуне; Апостол – Толъе, Толъо; Яни – Янко, Янче, Яне; Стоян – Стояне, Стойо, Стое; Крум – Крумчо, Круме; Борис – Боке, Буро; Вангел – Вангеле, Гельо, Гелъе; Трайко – Трайче, Трае; Тома – Томе; Лефтер – Лефчо, Левче; Нестор – Нести, Несте;*

б) женски: *Атина – Тинка, Тине; Търпена – Търпенка, Търпа, Търпе, Пена; Елена – Еленче, Лена, Ленка, Лене, Ленче; Йордана – Йорданче, Дана, Данка, Данче; Парашкева – Кича; Катерина – Катеринка, Катеринче, Ката, Кате; Костандина – Костандинка, Костандинче, Дина, Динка, Динче, Дине; Василика – Цила, Циле, Цика; Мариета – Мариетка, Маруша, Марушка, Мара, Маре, Марче, Марка; Александра – Санда, Цана; Слава – Славка, Славче, Славе; Андония – Дона, Донка, Доне, Донче; Фаника – Фанка, Фане, Фанче, Ника; Николина – Николинка, Николинче; Кристина – Крестинка, Крестинче, Криста, Ристана, Ица; Яна – Янче, Яна; Димитрина – Димитринка, Мита, Митка; Стояна – Стоянка, Стоянче; Виолета – Виолетка, Лета, Летка; Жива – Живка, Живе; София – Софе, Цоца, Цоцка.*

Г. Някои прякори и прозвища (диал. **парамони**).

Срещат се и тези особени имена, образувани по някаква отли-

чителна черта, които в повечето случаи служат за присмех и подигравка, пр.: *дълг* – *Дългьо*, *стар* – *Старьо*, *зъмб* 'зъб' – *Зъмбло*, *шипутка* 'ноздра' – *Шипуткъро*, *нем* 'ням' – *Немтуро*, *уше* – *Ушльо* и др. При тези прозвища наяве е експресивно-емоционална натовареност с иронично-подигравателен оттенък.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Илчев, С.: Речник на личните фамилни имена у българите. София, 1969.

Ковачев, Н.: Българска ономастика (Наука за собствените имена). София, 1987.

Demiraj, Sh.: Morfologjia e gjuhës së sotme shqipe, Prishtine, 1967.